آموزش برنامه نویسی

میکروکنترلرهای PIC

گروه نویسندگان:

مجید انجیدنی - رضا درودی - سمیه مداح

محمدرضا رضایی - مریم طوطی - بهاره مدیری - زهرا معزز - مجید مرادی

آموزش برنامه نویسی میکرو کنترلرهای PIC

به همراه آموزش نرم افزار Proteus

گروه نویسندگان مجید انجیدنی – رضا درودی – سمیه مداح محمد رضا رضایی – مریم طوطی – بهاره مدیری – زهرا معزز – مجید مرادی

> گروه کامپیوتر دانشگاه پیام نور نیشابور زمستان 1388

فهرست مطالب

	نوار منو و نوار ابزارها	1-1
	نوار منو Menu Bar	1-1-1
	نوار ابزارها TOOL BARS	1-2
	جعبه ویرایش EDITING BOX	1-3
28	ينجره اصلي يا ويرايش THE EDITING WINDOW	4-1
28		1-4-1
	ـــــــــــــــــــــــــــــــــــــ	
	نوار ابزار قطعات و پنجره ی آن	5-1
	انتخابگر اشيا (OBJECT SELECTOR)	1-6
	قطعات در ISIS	7-1
31	- جایگذاری المان ها	8-1
ج کردن)و ویرایش و حذف المان های	تحوه TAGGING (انتخاب) UNTAGGING (از انتخاب خار	9-1
31	قرار گرفته بر روی پنجره EDITING	
33	سيم کشي	10-1
	-1 سيم كشي پين هاي المان ها	-10-1
	-2	
	سبک های متنی و گرافیکی APHICS AND TEXT STYLES	1-11
36	گرافیک های دو بعدی 2D GRAPHIC	12-1
	-1 جا گذاری گرافیک دو بعدی	-12-1
37	-2 ویرایش گرافیک های دو بعدی(Editing 2D graphic)	-12-1
38	شروع یک طرح جدید:	13-1
38	بارگذاری طرح LOADING A DESIGN	1-14
38	-1 ذخيره طرح	-14-1
38	دستورات IMPORT / EXPORT	1-15
38	خروج از ISIS	16-1
39	نصب نرم افزار MPLAB	1-2
صب برنامه کامل شده است، با انتخاب	باید پنجره ای مشابه این پنجره ببینید، که اعلام می کند که ن	در انتها
Restart شود. روی دکمه Restart	Yes, I want اعلام می کنید که برای تکمیل نصب سیستم t	گزینه .
	كنيد	
45	نصب نرم افزار PICC-LITE:	2-2
به در اختیارتان می گذارد، بایستی	نصب برنامه $MPLAB$ که یک محیط IDE را برای نوشتن برناه	پس از ا
امپایلر است که می تواند به راحتی با	Picc-Lite را نیز نصب کنید، این برنامه یک اسمبلر، لینکر و کا	برنامه و
45	MPLAE کار کند	د نامه 3

خاده می شود:	; ;
عد از این انتخاب ویزاردهایی برای تنظیمات Picc-Lite با MPLAB مشاهده می کنید	: :
	s !
	s !
	!
49 کنید. Install	
30 نرم افزار MPLAB:	
رم افزار MPLAB یک محیط IDE یا برنامه نویسی در اختیار کاربران قرار می دهد، که می توانند فایلهای	
ر ۱٬۰۰۰ تا	
وه ورافور الله علي عندا فورو بي اين فرم الورا فيهايي به پسوف النه الله الله في الله فيها لله فواندد براي program كردن يك prigram كردن يك الستفاده شوند	
7-2-2 معرفی نرم افزار MPLAB:	
1-3-2 معرفي ترم افزار MPLAB از چند بخش اساسي تشكيل شده است:	
50	
56	•
56	•
57	•
57 DISASSEMBLY LISTING WINDOW	•
58 EEPROM WINDOW	•
58LCD PIXEL WINDOW	•
58 Locals Window	•
59 PROGRAM MEMORY WINDOW	•
59	•
59	•
59 MEMORY USAGE GAUGE	•
60	
63	•
64	RS
67	
در این منو گزینه هایی برای ضبط یک ماکرو جدید و ذخیره آن و استفاده از ماکروهای موجود وجود دارد. 67)
67	!
68	,
70 HELP TOPICS DIALOG	2-4
50 نوارابزارها:	-2
70 ــــــــــــــــــــــــــــــــــــ	
2-5-2 - نوار ابزار project manager : 2 project manager - نوار ابزار	
3-5-2 -نوار ابزار checksum:	
حسگرها:	.3
72	
73 حسگرهای مورد استفاده در رباتیک:	
73 — حسگرهای تماسی (<i>Contact</i>)	_
73 ————————————————————————————————————	

74	- حسگرهای دوربرد (Far awa)	2-1-3
74	- حسگر نوری (گیرنده-فرستنده)	3-1-3
75	سنسور بويايى:	3-2
75	سنسورهای رنگی:	3-3
77	انواع سنسورهای التراسونیک:	1-3-3
79	كاربرد سنسورهاى التراسونيك:	3-3-2
79	مسافت یابی (<i>Ranging</i>):	3-3-3
79	روش TOF:	3-3-4
80	روش اندازه گیری اختلاف فاز:	3-3-5
80	کاربردهای مسافت یابی (RANGING):	4-3
82	نمونه ای از کاربرد سنسورهای <i>Ultrasonic</i> در روباتیک:	1-4-3
82	سنسور سونار:	5-3
82	نظریه عملکرد:	1-5-3
	ثبا	
	•	
	پورت سريال همزمان-MSSP	1-1
	کلمه ی پیکربندی	2-1
88	آشنایی با کریستال:	3-1
	ثبات پیکربندی وقفه	4-1
	ثباتOPTION	5-1
93	ثبات PIE1	1-6
94	خصوصیات خارجی	7-1
96	ثبات PIR1	8-1
100	اسيلاتور	9-1
	مدل TIMER1:	10-1
	ثبات T1CON: ثبات كنترل TIMER1 (آدرس: 10H)	11-1
105	مدل TIMER2:	12-1
106	ثبات T2CON: ثبات كنترل TIMER2 (آدرس: 12H)	1-13
مو تورهای الکتر یکی		
108	موتورهای DC	1-1
	ر رر	2-1
	ر رر ع پ	
	بحوں عار عور پو ایک	1-3
	درايور L298	1-4
	راه اندازی موتور DC	1-5
	114 : PWM (Pulse With Modulation)	6-1
115	(PWM :	

116	اساس كار PWM:	7-1
117	کد نویسی مربوط به موتور DCکد نویسی	8-1
119	, اه اندازی موتور SERVO	1-9
120	رجيسترها	10 - 1
120	-1 :رجيستر <i>CCP2CON رجيستر CCP2CON</i>	10-1
120	(17H/1DF	${ m I}$ آدرس ${ m I}$
122	$T2CON$: کنترل رجیستر $TIMER2$ (آدرس $T2CON$)	10-1
ار تباط با کامپیو تر		1.
124		
. پیکربندی PORTA و TRISA:		2
126	:رجيستر ADCON0(آدرس 1FH)	2-1
127	رجيستر ADCON1(آدرس 9FH)	2-2
129	:ADRESH:ADRESL	2-3
131	مدار تبدیل کننده آنالوگ به دیجیتال در PROTEUS:	4-2
131	برنامه تبدیل آنالوگ به دیجیتال :	5-2
نماشگر (LCD)		
132		

• مقدمه

با پیشرفت علم و کشیده شدن جوامع به سمت و سوی ماشینی شدن، شاید تصور جهان آینده بدون حضور اجزای الکتریکی تا اندازه ای محال باشد. چرا که علم الکترونیک به عنوان علمی نوین روز به روز بر سیطره خود بر زندگی مردم می افزاید تا آنجا که کارهای روزمره انسان به آن وابستگی انکار ناپذیری پیدا کرده است.

علم رباتیک نیز به عنوان شاخه ای از الکترونیک، این روزها کاربردهای وسیعی پیدا کرده است.

شاید با شنیدن نام روبات، در تصور بسیاری از افراد، تصویر ماشینی انسان نما که قادر به انجام کارهای خارق العاده است، تداعی شود. اما باید بگوییم که گرچه ساخت روبات های انسان نما، یکی از اهداف علم روباتیک محسوب می شود اما تنها محدود به آن نسیت. چرا که امروز شاهد کاربرد رباتیک در صنعت به عنوان قسمت های خودکار دستگاههای مختلف اعم از بازوهای هوشمند، سیستم های کنترل و ناوبری هوشمند و ... هستیم.

در دانشگاهها نیز انواع مختلفی از روباتها طراحی و ساخته می شوند که از آن جمله می توان به روباتهای فوتبالیست، بسکتبالیست، امدادگر، مسیریاب و ... اشاره کرد.

در نمای کلی، علم روباتیک به دو شاخه اصلی تقسیم می شود که عبارتند از : شبیه سازی نرم افزاری و ساخت سخت افزاری.

در شبیه سازی نرم افزاری که به منظور افزایش توانایی برنامه نویسان در نوشتن دستورالعمل های مورد نیاز ، طراحی شده است، برنامه نویسان، ابتدا برنامه خود را نوشته و سپس در محیط مجازی بر روی روبات های شبیه سازی شده امتحان می کنند.البته این روش به نوبه خود طرفداران خاص خود را دارد و به دلیل هزینه اندک، کاربران بسیاری به آن رو آورده اند.در حال حاضر نیز مسابقات مختلفی در کشورهای مختلف برگزار می گردد که از آن جمله می توان به مسابقات روبوکاپ در قسمت شبیه سازی اشاره کرد.

شاخه دوم رباتیک که ساخت سخت افزاری روباتهاست مبحث ما در این کتاب است. ما در این کتاب سعی داریم با معرفی قطعات مختلف الکترونیکی که در ساخت روبات از آنها استفاده می کنیم، و نیز با آموزش نحوه برنامه نویسی روباتها، مخاطبان را در ساخت روبات یاری کنیم.

ما در این کتاب در ابتدا با معرفی سنسورهای مختلف که در روباتهای گوناگون از آنها استفاده می شود کار خود را آغاز کرده و سپس به آموزش نرم افزار پروتئوس – که شبیه ساز مدارات الکتررونیکی می باشد – و همچنین نرم افزار Mplab که محیط برنامه نویسی برای میکروکنترلرهای PIC است . می پردازیم. پس از آن به معرفی قطعات جمله LCD و موتورهای الکتریکی پرداخته و نحوه کار و برنامه نویسی آنها را نیز تشریح خواهیم کرد.

کتاب حاضر، حاصل تلاش گروه رباتیک دانشگاه پیام نور نیشابور است و امید آن داریم که این کتاب بتواند مقدمه ای باشد برای آشنایی شما عزیزان با مباحث علم روباتیک و زمینه ای باشد برای پیشرفت روز افزون شما عزیزان در این شاخه از علم الکترونیک.

رضا درودی زمستان 87

فصل اول

1. مفاهیم اساسی و عمومی

1-1 نوار منو و نوار ابزارها

سازماندهی منوها و نوار ابزارها در این نرم افزار به گونه ای است که با ویندوز کامپیوتر سازگاری کامل دارد. تمامی عملیات عمومی از قبیل کپی و الصاق و غیره همانند پنجره های ویندوز در این نرم افزار گنجانده شده است و افرادی که با محیط ویندوز آشنایی کامل دارند به سهولت خواهند توانست که از این امکانات استفاده کنند.

1-1-1 نوار منو Menu Bar

این نوار در قسمت بالای پنجره ویرایش (محیط کاری) قرار داشته و این امکان را به کاربر می دهد که رفتار و شکل برنامه یا پنجره را تغییر دهد یا کنترل نماید. تمام فرمان های اجرایی توسط کلیدهای میانبر و آیکون های نوار ابزارها در این منوها گنجانده شده اند.

File View Edit Library Tools Design Graph Source Debug Template System Help

1-1-1-1 منوى File

منوی File دارای قسمت های زیر است که به تعریف چند مورد از آن ها می پردازیم.

New Design

Load Design

Save Design

Save Design As ...

Import Section ...

Export Section ...

Export Graphics

Mail To ...
Print ...
Print Setup ...
Set Area
Exit

:Load Design •

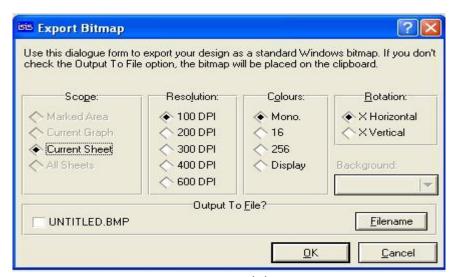
برای باز کردن یک فایل با پسوند مربوط به Preteus می باشد بکار برده می شود.

:Improve Bitmap •

برای وارد یک تصویر Bitmap در مدار بعنوان قسمتی از مدار که در نــرم افزارهــای دیگــر انجــام داده باشید از این گزینه می توانید استفاده کنید.

: Export Graphics •

برای ذخیره مدار به صورت تصویر می توان از این گزینه استفاده کرد . تصویر خروجی می تواند به صورت یک فایل Bitmap و یا یک فایل \mathbf{DFX} که با نرم افزار $\mathbf{AtuoCad}$ باز می شود باشد. اگر بخواهید خروجی مدار به صورت \mathbf{Bimap} داشته باشید با کلیک برروی آن پنجره ذیل باز می شود.

شكل 1-1 ينجره ذخيره مدار

قسمت های مختلف این پنجره عبارت است از:

-Scop : برای انتخاب صفحه ای که می خواهید از آن خروجی Bitmap داشته باشید.

-Rosolution: برای انتخاب وضوح تصویر می توانید گزینه مورد نظر را انتخاب کنید.

-Rotation: برای چرخش تصویر خروجی مدار می توانید از این گزینه استفاده کنید.

-Print To File: با استفاده از گزینه File Name سیر و نام فایل خارجی را مشخص می کنید و بـرای خنیره شدن تصویر در فایل مورد نظر باید Checkbox علامت دار باشد.

1-1-1منوي View

این منوی دارای قسمت های زیر می باشد:

Redraw , Grid , Orgin , X Cursor , Snap 10th ,Snap 50th , Snap 100th , Snap 500th , Pan , Zoom In , Zoom Out, Zoom All, Zoom to Area , Toolbars...

حال به اختصار به تعریف چند گزینه می پردازیم:

- Redraw: برای Refresh کردن صفحه مورد استفاده قرار می گیرد.
- Grid : برای فعال کردن یا غیر فعال کردن تمایش نقاط راهنمای روی صفحه بکار برده می شـود
 که علامت r به معنی فعال بودن آن می باشد.
- Origin: در این نرم افزار اطلاعات مختصری از المان موجود در مدار که نشانگر مـوس بـر روی آن است در قسمت پایین علامت موس نمایش داده می شود.

حال اگر مدار خیلی نزدیک به هم و فشرده باشد و بخواهید تنها اطلاعات قسمت مـورد نظـر را در نـوار وضعیت ببینید با فعال کردن گزینه ی Origin نشانگری ظاهر می شود که می توان ان را به محل مـورد نظر انتقال داد و با یک چپ کلیک تنها اطلاعات آن نقطه را در نوار وضعیت در قسـمت پـایین مشـاهده کرد.

- Snap: در قسمت بعد منوی View گزینه هایی با نام Snap وجـود دارد کـه هرکـدام از آنهـا فاصله های بین نقاط راهنمای روی صفحه را تغییر می دهند.
- Pan: با انتخاب این گزینه و یا استفاده از کلید F5 نشانگری ظاهر می شود که به وسیله یک کلیک چپ می توان نقطه ای را به عنوان مرکز تصویر انتخاب کرد.

1-1-1 منوى Edit

این منو دارای قسمت های زیر می باشد:

Undo
Redo
Find and Edit Component...
Cut to clipboard
Copy to Clipboard
Past from clipboard
Send to Back
Bring to Front
Tidy

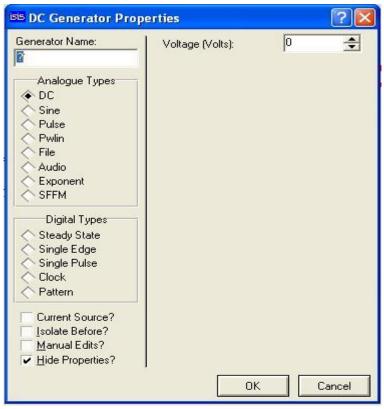
حال به اختصار به تعریف چند گزینه می پردازیم:

Find and edit Component: با انتخاب این گزینه شکل ذیل ظاهر می شودکه با تایپ المان موجـود بروی صفحه در قسمت Component می توان به پنجره خصوصیات دست یافت.

شكل 2-1پنجره جستجوى المان ها

در پنجره خصوصیات می توان مقدار المان و نام المان و دیگر خصوصیات المان را تغییر داد. شکل ذیل:

شكل 1-3– پنجره خصوصيات

Past From Clipboard برای چسباندن قسمت برش داده شده از این گزینه استفاده می شود. بعد از این کار نام المان یا المان های کپی گرفته شده را باید تعریف کنید در غیر اینصورت در شروع اجرای برنامه ینجره خطا ظاهر می شود.

Tidy: اگر قطعات انتخابی در صفحه میز کار استفاده نشده باشد با انتخاب از محل لیست شدن قطعات و با استفاده از گزینه Tidy می توانید آنها را از لیست انتخابی حذف کنید.

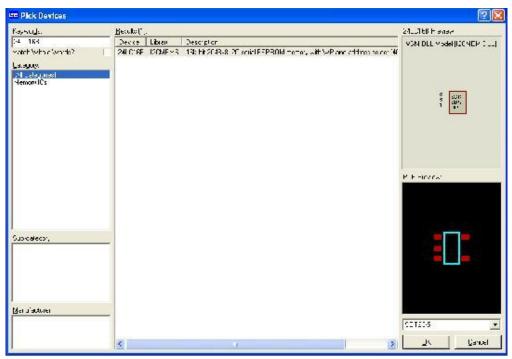
4-1-1-1 منوى Library

دارای قسمت های زیر می باشد:

Pick Device/Symbol
Make Device...
Packaging Tool...
Store Local Object ...
Decompose
Compile to Library ...
Autoplace Library ...
Verify Packaging ...
Library Manager

حال به اختصار به تعریف چند گزینه می پردازیم:

Pick Device/Symbol: با استفاده از این گزینه می توان قطعه مورد نظر را برای اضافه کردن به لیست قطعات پیدا کرد. با انتخاب این گزینه شکل زیر ظاهر می شود:

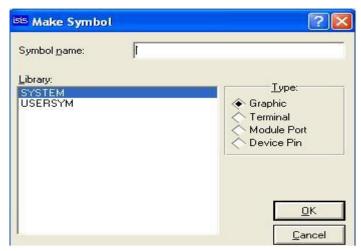

شكل 1-5– ينجره انتخاب قطعه

Make Device: به وسیله این گزینه می توانید یک قطعه را بسازید.

Make Symbol: برای ساخت یک سمبل با استفاده از ابزار طراحی , سمبل مورد نظر را طراحی کنیده سپس از این گزینه می توانید سمبل و یا همان اشکا ل گرافیکی طراحی شده را در Library ذخیره کنید.

با استفاده از این گزینه شکل زیر ظاهر می شـود. در قسـمت Symbol Name نـام را وارد کنیـد و در قسمت Type نیز قسمت Library جایی که می خواهید سمبل در آنجا ذخیره شود را انتخاب کنید. در قسمت Ok کنید.

شكل 1-6- پنجره ساخت سمبل ها

Decompose: برای تغییر شمای گرافیکی قطعات استفاده می شود . با انتخاب این گزینه قطعه ی مـورد نظر به اجزای ساخته شده ی اولیه تفکیک می شود و می توانید آنها را تغییر دهید و سـپس بـا اجـرای گزینه Make Device دوباره تراشه را به صورت Package در آورید.

Verify Packaging: برای اینکه از صحت طراحی Package خود مطمئن شوید از این گزینه استفاده کنید. در صورعدم وجود خطا , پیام No Error Packaging Found ظاهر می شود.

مراحل طراحي شكل تراشه:

1- به وسیله ابزار طراحی 井 💶 🏲 🎖 🗀 🔍 شکل تراشه را طراحی کنید.

از قسمت 2D Graphic Box و از لیست موجود , گزینه ی Component را انتخاب کنید. سـپس بـا نگه داشتن کلیک چپ موس شکل تراشه را بکشید.

2-حال از قسمت Device Pin نوع پایه (Pin) را انتخاب کرده و پایه های تراشه را با نگه داشتن کلیک = 2 موس طراحی کنید.

3-حال با انتخاب پایه(به وسیله راست کلیک) و چپ کلیک کردن شکل زیر ظاهر می شود. در ایس Befault Pin Number نام پایه ی مورد نظر و در قسمت Pin Name شماره پایه مورد نظر را تایپ کنید.

در قسمت Electrical Type نوع پایه را مشخص کنید.

انواع پایه عبارتند از:

یایه بدون مقاومت \underline{IP} :پایه ورودی: \underline{PS}

پایه خروجی $\underline{\mathbf{OP}}$:پایه خروجی \mathbf{OP}

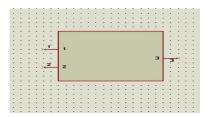
Pull up يايه:<u>PU</u> Tristate:<u>TS</u>

<u>PD</u>: يايه ولتاژ: PP Pull down: يايه ولتاژ

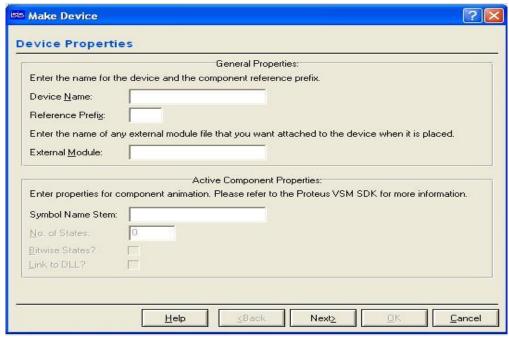
شكل 1-7 ينجره طراحي شكل تراشه

به طور مثال طراحی به صورت زیر انجام شده است:

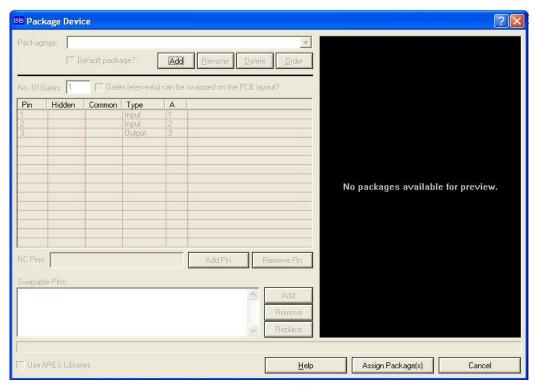

4-حال تمام طراحی را با استفاده از کلیک چپ موس انتخاب کنید (قرمز رنگ می شود) و سپس از منوی Library گزینه Make Device را انتخاب کنید . شکل (1) زیر ظاهر می شود. با زدن کلید NEX بنجره شکل (2) ظاهر می شود. در این پنجره کلید ADD/EDIT ر بزنید تا شکل (3) ظاهر می شود. در این پنجره همانطور که می بینید نام ونوع پایه های تراشه نمایش داده شده است . حال برای شود. در این پنجره همانطور که می بینید نام ونوع پایه های تراشه نمایش داده شده است . حال برای انتخاب نوع Package ر کلید Add را بزنید. پنجره شکل (4) ظاهر می شود. در این قسمت انواع بسته های تراشه وجود دارد. یک مدل از این بسته ها را متناسب با طراحی انجام شده است انتخاب کنید. پس از انتخاب بسته مورد نظر پنجره ی شکل (5) ظاهر می شود.در ایس پنجره در قسمت Nec Pin پایه های که لازم ندارید و زیادی هستند را مشخص کنید حال بر روی Assign Package و که در آن می توانید هایی که بعدی صفحه ی بعدی صفحه ی بعدی و اطلاعات مورد نظر را تغییرات مورد نظر دیگررا نجام دهید . با زدن Next می توانید در صفحه ی بعدی و اطلاعات مورد نظر را ورد کنید در این صفحه می توانید فایل help را برای تراشه تعریف کنید.

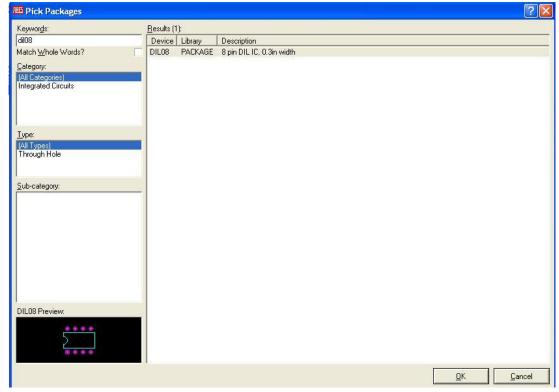
در صفحه بعدی باید مکانی را که می خواهید تراشه در آن قسمت از Library ذخیره شـود را انتخـاب کنید . و با زدن کلید Ok این مرحله پایان می پذیرد.

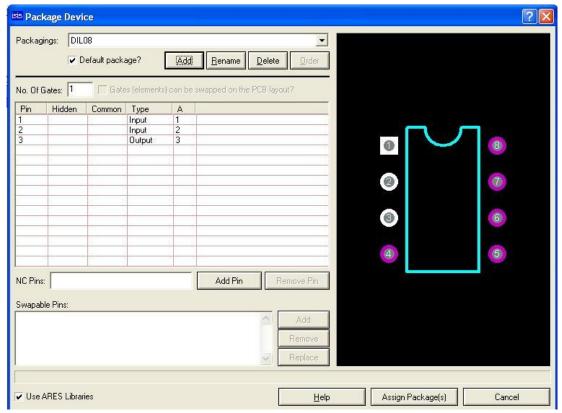
شكل 1-8- ينجره تكميل طراحي

شكل 1-9-ادامه پنجره طراحي

شكل 1-10-ادامه پنجره طراحي

شكل 1-11-ادامه ينجره طراحي

5-در این مرحله نوبت به طراحی مدار داخلی تراشه می رسد.

تراشه ساخته شده را در جایی که در Library ذخیره کرده اید انتخاب کنیــد و بــر روی صـفحه قــرار دهید . سپس با یک راست کلیک (برای انتخاب تراشه)و سپس چپ کلیک بر روی تراشه مــورد نظــر در پنجره ظاهر شده نام تراشه را انتخاب کنید.حال از منوی Design گزینه

To Sheet را انتخاب کنید و در پنجره اهر شده به زیر شاخه مورد نظر که با نام تراشه است بروید . یک صفحه خالی نمایش داده می شود . در این صفحه می توانید طراحی داخل تراشه را انجام دهید. نکته حئز اهیت این است که تعریف ورودی یا خروجی باید با توجه به نامگذاری انجام شده ی پایه های تراشه صورت گیرد.

حال با استفاد از گزینه Go to Sheet به صفحه اصلی رفته و ورودی و خروجی مورد نظر را اعمال و مدار را اجرا کنید.

1-1-1 منوى Tools

دارای قسمت های زیر ی باشد :

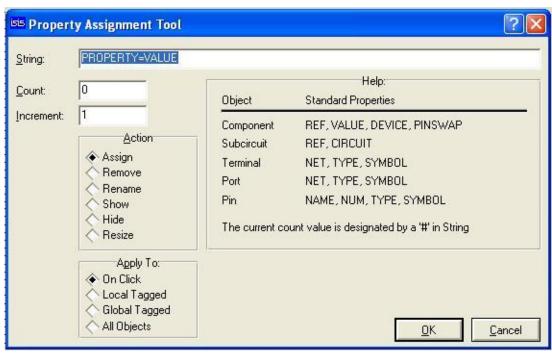
Real Time Annotation

Real Time Snap
Wire auto Router
Search and Tag ...
Or Search and Tag ...
And Saerch and Tag ...
Property Assignment Tool ...
Global Annotator ...
ASCII Data Import ...
Bill of Materiels
Electrical Rule check ...
Netlist Compiler ...
Model Compiler...
Netlist to AREAS
Backannotate from AREAS

حال به اختصار به تعریف چند گزینه می پردازیم:

Wire Auto Router:در صورت فعال بودن این گزینه , نرم افزار می تواند سیم ها را به طور خـود کـار با زاویه استاندارد 90 درجه رسم می کند و در هنگام سیم کشی کافیست سیم ها را از پایه مبدا به پایـه مقصد وصل کنید.

Property Assignment Tools به وسیله این گزینه مشخصه های ابزار را تغییر دهید . Action در صورت کلیک بر روی ای گزینه شکل زیر ایجاد می شود . در قسمت Action می توان نوع عمل و در قسمت Aplly To می توانید مشخص کنید که تغییر بر روی کدام قطعات و بر چسب ها انجام شود.

شكل 1-12 ينجره اعمال تغييرات

Bill of Materials:برای تهیه گزارش از مدار مورد استفاده قرار می گیرد.

گزارش گیر از مدار دارای چهار مدل خروجی است:

1-خروجي HTML

2-خروجي ACCII

3-خروجی Compact CSV

4-خروجی Full CSV

Electical Rule Check: این گزینه مدار را از لحاظ قوانین ا لکترونیک چـک مـی کنـد و در صـورت وجود خطا , خطاهای موجود را نمایش می دهد.

Model Compiler: برای انتخاب مدل کامپایلر برنامه , مورد استفاده قرار می گیرد. با کلیـک بـر روی این گزینه پنجره زیر نمایش داده می شود که می توانید یکی از کامپایلر های موجود را انتخاب کنید.